

Magyarországon és bárhol másutt élő magyarságra, és kéri ennek még szélesebb körű és hatékonyabb közreműködését.

A védnökség határozott az anyanyelvi mozgalom vezető szerveiről, és meghatározta ezek feladatait és jogkörét. A vezető szervek: a konferencia, a választmány és az elnökség. E szerveket a hazai, a kisebbségi sorban és a szórványokban élő magyarság arányos képviselőjére kívánja építeni. Konferencián szavazati joggal a társadalmi, kulturális, tudományos, egyházi és ifjúsági szervezetek, mozgalmak, egyesületek és intézmények küldöttei, valamint az elnökség által az anyanyelvi mozgalomban végzett munkájuk alapján meghívott és a választmány által jóváhagyott személyek rendelkeznek.

Az egyetemes magyarság iránt érzett felelőssége és szolidaritása alapján az Anyanyelvi Konferencia kész támogatni és segíteni a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem helyreállítását és a komáromi magyar főiskola megalapítását. Felhívással fordul a világ magyarságához, hogy nyújtson gyakorlati segítséget e két létfontosságú magyar intézmény létrejöttéhez.

A védnökség megerősíti azt, hogy az Anyanyelvi Konferenciának az egyetemes magyarság összefogását, kulturális együttműködését és magyar nemzeti tudatának ápolását kell szolgálnia.

Budapest, 1990. augusztus 1.

LŐRINCZE LAJOS elnök
GÁL SÁNDOR (Kassa)
NAGY KÁROLY (Edison, USA)
POMOGATS BÉLA (Budapest)
társelnökök

Nagy Károly

Az Anyanyelvi Konferencia Védnökségének ülése

1989-ben Kecskeméten az Anyanyelvi Konferencia kimondta: autonóm, demokratikus, nemzetközi magyar mozgalomként kívánja folytatni munkáját magyarországi, a szomszédos országokban kisebbségben és nyugaton élő magyarokat egyaránt képviselő választmánnyal. A mozgalom megújulásának kidolgozására felkért 25 tagú nemzetközi bizottság 1990. július 31-ig kidolgozott javaslatait az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége augusztus 1-jén határozatban elfogadta.

Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság — akkor még két napig ideiglenes — elnöke baráti szavakkal nyitotta meg az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége augusztus 1-jei ülését. „Talán hat-nyolc évvel ezelőtt voltam először anyanyelvi konferencián, nagy élmény volt, nagyon tetszett” — mondta bevezető szavaiban. „Évtizedeken át komoly ellenzékkel szemben komoly értékeket hozott létre és őrzött meg ez a mozgalom.” Egy órás beszélgetés során az államfő hangsúlyozta: „Az Anyanyelvi Konferencia a legjobb eszközt választotta a magyarság összefogására, azt, ami identitásának alapja: a nyelvet, így e mozgalom bizonyos mértékig modellértékű. Nemzetközi magyar lobby, amelynek célja a magyar nyelv és identitás megmentése. Mint társadalmi szerv, a most születő demokráciákban sokkal nagyobb lehetőségei vannak, nagyobb mozgásteret van, mint az állami szervezeteknek. Ezért is tulajdonítok fokozott jelentőséget az Anyanyelvi Konferencia önszerveződésének és organikus fejlődésének, megőrzésének és megújulásának.”

Jeszenszky Géza külügyminiszter hétfőn, július 30-án adott fogadást az Anyanyelvi Konferencia munkabizottságainak és Védnökségének. Köszöntő beszédében a magyarországi szabad választások első kormánya nevében fejezte ki nagyrabecsülését a mozgalom eddigi munkássága iránt, és biztosította a konferenciát az új kormányzat határozott támogatásáról. Hangsúlyozta, hogy azok, akik az elmúlt nehéz évtizedeken át külföldi demokratikus, bátor és minőségi ellenzéként építették a magyar-magyar kapcsolatokat, hazajártak, és otthoniakat külföldi előadókörutakra meghívtak, jelentős mértékben járultak hozzá a mostani rendszerváltást munkálók tájékozódásához és tájékoztatásához.

A háromnapos tanácskozást meglátogatta többek közt Beke György kolozsvári és Dobos László pozsonyi író, Kiss Gyula miniszter, valamint a Minisztertanács Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Titkárságának a munkatársa, P. Szabó Judit is.

A kisebbségi magyarság támogatása — Az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége augusztus 1-jén nyilatkozatot adott ki, melyben húszéves munkálkodásának egyik létfontosságú és eddig „ahogy lehet” módon végzett — de tavalýig a diktatúrák által korlátozott — részét ezentúl egyik fő munkaterületként jelöli ki:

„A megváltozott közép- és kelet-európai helyzet lehetővé és szükségessé teszi, hogy az anyanyelvi mozgalom eddig végzett munkája mellett a jövőben fokozottabban és határozottabban támogassa a szomszédos országokban kisebbségi helyzetben élő magyarság anyanyelvi kultúrájának és nemzeti tudatának megtartását és fejlesztését. Ezeket a nemzeti feladatokat elsősorban pedagógiai és kulturális, valamint tájékoztatói és érdekvédelmi tevékenysége által végzi el. Ebben a munkájában nagymértékben támaszkodik a

Magyarországon és bárhol másutt élő magyarságra, és kéri ennek még szélesebb körű és hatékonyabb közreműködését.”

„Az egyetemes magyarság iránt érzett felelőssége és szolidaritása alapján az Anyanyelvi Konferencia kész támogatni és segíteni a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem helyreállítását és a komáromi magyar főiskola megalapítását. Felhívással fordul a világ magyarságához, hogy nyújtson gyakorlati segítséget e két létfontosságú magyar intézmény létrejöttéhez.”

A mozgalom ugyanakkor továbbra is folytatja, fejleszti a nyugati szórványmagyarság körében és érdekében végzett eddigi munkáját, és az egyetemes magyarság nemzeti szolidaritása alapján igyekszik szervezni a magyar-magyar kapcsolatokat.

A Nyilatkozatot a Konferencia elnöke, Lőrincze Lajos, valamint három társelnöke: Gál Sándor (Kassa), Nagy Károly (Edison, USA) és Pomogáts Béla (Budapest) írták alá.

Szakmai tevékenység — Az Anyanyelvi Konferencia a jövőben a következő, eddig is működő, illetőleg új bizottságok révén munkálkodik: pedagógiai; tankönyv-; felsőoktatási és tudományos; irodalmi; történelmi, honismereti és hagyományörző; művészeti (képzőművészet, folklór, zene, tánc stb.); egyházi; jogvédelmi bizottság. E bizottságok tevékenységi körébe tartozik az időszaki tanácskozások (anyanyelvi konferenciák stb.), az oktatónyaraló gyermek- és ifjúsági táborok, a pedagógus-továbbképző tanfolyamok megrendezése, tankönyvek kiadása és támogatása, forrásmunkák és szakelőadók küldésének, diákok cseréjének szervezése, a Nyelvünk és Kultúránk című folyóirat megjelentetése, valamint a folyamatos tájékoztatás és érdekvédelem. Az Anyanyelvi Konferencia évi költségvetése kb. 5 millió Forint (mintegy 70 000 dollár).

Összmagyarságot képviselő választmány — Átalakul az Anyanyelvi Konferencia szervezeti felépítése, hogy ezentúl demokratikusan működhessék. Az új szerkezet vázlata a következő:

„Az Anyanyelvi Konferencia autonóm demokratikus, pártoktól független, nemzetközi magyar mozgalom, amely a Magyarországon kívül kisebbségi helyzetben és szórványban élő magyarok anyanyelvi és kulturális oktatását és művelődését támogatja, magyar nemzeti tudatának megtartását és fejlesztését segíti. A mozgalom munkájában részt vehetnek a világ magyarságának szervezetei, intézményei, egyházai, egyesületei, fórumai és személyiségei, illetve bárki, aki elfogadja és támogatja az Anyanyelvi Konferencia céljait.”

„A mozgalom időszakonként (legalább négy évenként) nyilvános konferenciát rendez. A konferencia mint a mozgalom legfőbb határozathozó szerve hivatott arra, hogy kialakítsa vagy szükség szerint módosítsa a mozgalom céljait, illetve feladatait, továbbá megválassza annak vezető szerveit és tisztségviselőit. A konferencián szavazati joggal a társadalmi,

kulturális, tudományos, egyházi és ifjúsági szervezetek, mozgalmak, egyesületek és intézmények küldöttei, valamint az elnökség által az anyanyelvi mozgalomban végzett munkájuk alapján meghívott és a választmány által jóváhagyott személyek rendelkeznek.

„Két konferencia között az anyanyelvi mozgalom tevékenységét az Anyanyelvi Konferencia Választmánya irányítja. A 60 tagú választmány egyharmad-egyharmad-egyharmad arányban képviseli a hazai, a szomszédos országokban, illetve a nyugati szórványokban élő magyarságot.

A választmány tagjait az anyanyelvi mozgalom munkájában részt vevő, az előbbieken felsorolt testületek javaslata alapján a védnökség — illetve a továbbiakban a választmány — által felkért bizottság jelöli, és zárt ülésen a konferencia választja meg. Az anyanyelvi mozgalom legfőbb vezető szerve az Anyanyelvi Konferencia négy tagú elnöksége. Tagjai az elnök és az egyetemes magyarság három nagy csoportját képviselő három társelnök.

Az elnökség irányítja és egyezteti az Elnökségi Munkabizottság és az egyes bizottságok tevékenységét, összehívja és vezeti az anyanyelvi konferenciákat és a választmány üléseit. Az elnökség, illetve az elnök képviseli hazai és külföldi intézmények előtt az Anyanyelvi Konferenciát.

Az elnökség tagjait a választmány által megbízott jelölőbizottság javaslata alapján a konferencia választja meg. Az elnökség tagjai újraválaszthatók. Tevékenységéért az elnökség a konferenciának felelős.

Az Anyanyelvi Konferencia Elnökségi Munkabizottsága folyamatosan szervezi és egybehangolja az anyanyelvi mozgalom szakmai munkáját. A testület szakmai kérdésekben az elnökség tanácsadó testülete. Az elnökségi munkabizottság tagjai a bizottságok vezetői és az Anyanyelvi Konferencia titkára.”

Az Anyanyelvi Konferencia folyamatos ügyintézését és szervező munkáját az elnökség megbízásából és irányításával a titkárság végzi.

„A titkárság vezetője az Anyanyelvi Konferencia titkára. A titkárság foglalkozik az Anyanyelvi Konferencia gazdasági és pénzügyeivel is. A titkárság tagjait az elnökség egyetértésével az elnök javaslata alapján a Magyarok Világszövetségének a főtitkára nevezi ki. Tevékenységükért az Anyanyelvi Konferencia elnökének és a Magyarok Világszövetsége főtitkárának felelősek.”

Az Anyanyelvi Konferencia védnöksége megbízta az elnökséget, hogy az Anyanyelvi Konferencia alapszabályának és működési szabályzatának kidolgozására egy bizottságot hozzon létre.

Anyanyelvi Konferencia és a Magyarok Világszövetsége — A munkaértekezletek résztvevői alaposan megvitatták, és gondosan kidolgozták az Anyanyelvi Konferencia és a Magyarok Világszövetsége egymáshoz való viszonyát is. A társszervezeti, egyenjogú, mellérendelt, működés gyakorlati

megtervezését az is segítette, hogy a munkabizottság tavaly felkért védnökségi tagjaként részt vett a tárgyalásokon többek közt Czine Mihály, aki egyúttal a Magyarok Világszövetsége alelnöke is, valamint Komlós Attila református lelkész (volt princetoni teológus hallgató, a Reformátusok Lapja főszerkesztője), aki szeptembertől elvállalta a Magyarok Világszövetsége főtítkári teendőinek ideiglenes ellátását, a szervezet újjáalakulásának munkálását: (A Magyarok Világszövetsége tiszteletbeli elnöke június 23. óta Sütő András.) A munkabizottság és a védnökség végül a következőképpen döntött ebben a kérdésben:

„Az Anyanyelvi Konferencia autonóm mozgalomként, a Magyarok Világszövetségével stratégiai egyetértésre törekedve, azzal szoros együttműködésben kíván dolgozni. A mozgalom szervezeti, pénzügyi és hivatali tekintetben a világszövetségre támaszkodik, költségvetése a világszövetség költségvetésének elkülönített részét alkotja. Az együttműködés részleteit az Anyanyelvi Konferencia és a Magyarok Világszövetsége vezetőségének írásbeli megállapodása szabályozza.

Az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége meglegezővel veszi tudomásul a Magyarok Világszövetsége életében bekövetkezett változásokat, és bizakodással tekint a világszövetség megújulására és új vezetőségére.

Az Anyanyelvi Konferencia együttműködésre törekszik mindazokkal a hazai, magyar kisebbségi és a szórványban működő magyar társadalmi, kulturális, egyházi és ifjúsági intézményekkel és szervezetekkel, illetve a szervezetek oktatási és kulturális szekcióival, amelyek a közös nemzeti felelősség és a kölcsönös nemzeti szolidaritás alapján maguk is képviselik és támogatják az anyanyelvi mozgalom céljait.”

A tanácskozások során Gál Sándor (Kassa) a Csemadok és Dupka György (Ungvár) a Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szövetsége nevében bejelentették, hogy képviselt szervezeteik készek együttműködési szerződést kötni az Anyanyelvi Konferenciával.

Új védnökök, új tankönyv, forrásmunkák kisebbségi tanároknak — A VII. Anyanyelvi Konferenciát Budapesten rendezi a védnökség 1992 augusztusban, a Magyarok III. Világkongresszusa idején. Az addig tevékenykedő védnökség munkájában való részvételre most új tagokként felkérték Cs. Gyimesi Évát (Románia), Csörgits Józsefet (Jugoszlávia), Herterich Katalint (Svédország), Kántor Lajost (Románia) és Világhy Katalint (Németország) is.

A közelmúltban jelent meg az Anyanyelvi Konferencia legújabb tankönyve Aranyhíd címmel. A 240 oldalas, képes, kottás, magyar nyelvkönyv és szöveggyűjtemény (szerkesztő: Szende Aladár) olyan 8-12 éves gyermekek számára készült, akik a magyar nyelvet nem vagy alig ismerik, azért, mert más nyelvi környezetben élnek.

Határozatot hozott a védnökség arról is, hogy könyvkiadóktól adománykönyveket kér, és azokat ajándékként eljuttatja a Magyarországgal szomszédos országok magyar tanárainak, hogy ők a tényeknek megfelelő dokumentumokat, forrásanyagokat használhassanak oktatói munkájukhoz addig is, amíg az ottani új tankönyvek elkészülnek.

Tudományos felmérés, diákcsere — A Magyarországgal szomszédos országok kisebbségi magyarságának demográfiai, művelődési és egyéb adatai legalább hozzátétőlegesen ismertek. A nyugati országokban élő magyarság különböző csoportjairól kevés felmérés készült eddig, jelenlegi adataik jórészt ismeretlenek. Ezért az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége elhatározta, hogy tudományos felmérést készíttet a nyugati országokban élő magyarság körében a magyar nyelv és kultúra oktatásának jelenlegi adatairól, adottságairól, helyzetéről, szükségleteiről és terveiről.

Egyre szélesebb körű tapasztalat az, hogy magyar családok szívesen látnak vendégül egy-egy 14-16 éves, másik országban élő magyar tanulót egy iskolai évre vagy félévre. Ez idő alatt a vendég tanuló a vendéglátó család országának iskolájába jár, annak kultúrájával ismerkedik, szükségszerűen meglévő nyelvtudását fejleszti. Az Anyanyelvi Konferencia Védnöksége vállalta, hogy időnként közreadja a vendéglátást vállaló családok és vendéglátást kérő tanulók nevét és címét, hogy ők egymással közvetlen kapcsolatot létesíthessenek. A jelentkezők írjanak a következő címre: ANYANYELVI KONFERENCIA, 1905 Budapest, POB. 292. Hungary.

Pomogáts Béla

Magyar-magyar párbeszéd az Anyanyelvi Konferencia Védnökségének ülése után

A „magyar-magyar” párbeszéd, azaz a hazai és a határokon túl kisebbségben vagy szórványban élő magyarságnak az az együttműködést teremtő dialógusa, amelyet a nemzeti szolidaritás és a kölcsönös felelősségvállalás eszméi irányítanak, valamikor a tiltott dolgok közé tartozott. Később különféle, talán nem is mindig őszinte szándéktól vezérelt programok tárgya volt, és most talán természetessé válik, mint amikor két rokon, két barát, két ismerős találkozik. Legalábbis ezt a természetességet fejezte ki az Anyanyelvi Konferencia Védnökségének nemrég lezajlott budapesti összejövele, amely arra vállalkozott, hogy megújítsa az anyanyelvi mozgalom küldetését és munkáját.